

בעין חינוכית

בעין חינוכית מספר 115, ט"ו במרחשוון תשע"ג

השתתפות בעצרת זכרון לרה"מ יצחק רבין כדוגמא לדילמה ציונית-דתית

דני הירשברג, מזכ"ל בני עקיבא

רקע

רקע כללי – הצגת הדילמה, הרב יונה גודמן

ייחודם של גיליונות "בעין חינוכית" טמון בהיותם מאפשרים (גם) מבט רוחני-חינוכי על אירועים אקטואליים, כמעט בזמן אמת. פנינו נשואות הפעם אל עבר ימי הזיכרון לרצח ראש הממשלה יצחק רבין, המעוררים דיון ציבורי רחב המשתרע בין יום השנה העברי ליום השנה הלועזי. אחד מאירועי השיא של ימים אלו הוא עצרת הזיכרון ליצחק רבין. השנה חלו כמה שינויים בעצרת, שעוררו דיון ציבורי בתוך הציונות-הדתית. החידוש העיקרי היה שתנועות הנוער הזמינו את תנועת בני עקיבא להצטרף לראשונה לעצרת, וזו, לאחר התלבטות, אכן הצטרפה. הצטרפות זו באה לידי ביטוי בין השאר בכך שמזכ"ל התנועה הוזמן לנאום בעצרת ואכן עשה כן. החלטתו להצטרף לעצרת זכתה לתמיכה רחבה בציבוריות הישראלית ואף לתמיכה מלאה מכל הרבנים שאתם התייעץ, אך זכתה לביקורת נוקבת על ידי חלק מחברי התנועה עצמה. לדעתם, הליכתו מהווה שותפות בעצרת המבטאת תמיכה במסרים, במעשים ובאמונות הסותרות את העולם הדתי-לאומי.

לפנינו סוגיה אקטואלית המהווה דוגמת-קצה לאחת מסוגיות היסוד של משנתנו הציונית-דתית: מתי משתלבים עם הציבור הכללי ומתי עומדים מנגד? דרך הפריזמה של אירוע נקודתי זה ניתן לבחון מחדש, בתוכנו ועם תלמידינו, חלק מעקרונות היסוד של דרכנו האידיאולוגית.

רקע מהותי – השורש הרוחני

הכמיהה לשוב לציון היא כמיהה שורשית שליוותה תדיר את חיינו היהודיים והדתיים. ראשוני המעוררים לשוב בפועל לארץ בדור הזה עשו כן מתוך תורה. ברם, עד מהרה התברר כי חלקים רחבים בהנהגתה של התנועה הציונית המודרנית היו חילוניים שפעלו להקמתה של מדינה יהודית-חילונית. עובדה זו הציבה קושי ערכי ורוחני בפני הציבור הדתי. נוכח מציאות זו יש מהדתיים שפרשו והכריזו שאם כך נבנית הגאולה אין להם חלק בה. הם מעדיפים להמתין בישיבותיהם עד שהקב"ה יארגן להם גאולה אחרת, שאופייה יתאים לטעמם.¹ לא כן הייתה דרכה של הציונות-הדתית. נוכח מציאות מורכבת זו קיבלה הציונות-הדתית הכרעה ערכית אסטרטגית – הולכים יחד, למען עם ישראל ועתידו; הולכים יחד בכל הנושאים המשותפים, אף שיש נושאים יסודיים אחרים השנויים במחלוקת אידיאולוגית עמוקה. הציבור הציוני-דתי האמין בכל מאודו ששיתוף פעולה בנושאי יסוד משותפים הוא לא רק חובתו הלאומית, אלא גם הדתית. רק כך יכולנו ב"ה להקים יחדיו מדינה, לקבץ עולים, להפריח שממות, להקים את צה"ל ולנצח במלחמות. מתוך נאמנות לגישה תורנית זו הכריעה תנועת הנוער הציונית-דתית בני עקיבא ליטול חלק בעצרת. את השיקולים המעשיים לכך ניאות לפרט עבורנו מזכ"ל התנועה, דני הירשברג. עמדתו – גם אם יש החולקים עליה – מובאת להלן כלשונה.

מדוע הלכתי לכיכר

דני הירשברג, מזכ"ל בני עקיבא

השבוע צוין יום השנה לרצח ראש הממשלה יצחק רבין ז"ל. חניכי בני עקיבא וצעירי הציונות-הדתית היום נולדו לאחר הרצח, או שהיו בעריסותיהם. לפני מספר ימים קיבלתי פנייה מראשי תנועת הנוער העובד והלומד להשתתף בעצרת

¹ כמובן, לשיטתם אין כאן גאולה כלל אלא אולי מרידה בקב"ה, בעת שלא ממשיכים להמתין בפיס יביות למשיח.

המאורגנת על ידם לזכרו של יצחק רבין. הרגשתי ששאלת ההשתתפות בעצרת איננה שאלה פרטית ולא שאלה תנועתית; זוהי שאלה ציונית-דתית שעל כולנו להרהר בה. בשורות הבאות אני מבקש להסביר את החלטתי בבמה מכובדת זו: כל עוד חשנו שאופי העצרת בכיכר הוא פוליטי; כל עוד ראינו שיוצרים "עסקת חבילה" הכורכת בין גינוי לרצח ולאלימות ובין אשליית אוסלו; כל עוד חשנו שמי שרוצה להצטרף לקריאה חינוכית-ערכית של שותפות בכללי המשחק הדמוקרטיים כתנאי ליכולתנו להתקיים יחד בארץ הזאת בעת הזו – מחויב גם להצהיר אמונים ל"שלוש" ולתמוך בהקמת צבא פלסטיני בין הירדן לים – הדרנו את רגלינו משם. במקום זאת התכנסנו לבד, בתוכנו, לדון על ערך האחדות ועל כך שיהודי ואלימות אינם הולכים יחד. חיזקנו אצל חניכינו את ההבנה כמה נורא הוא רצח בין אחים, ככלי הכרעה במחלוקות.

לשמחתנו, השנה חלה תפנית מהותית בנעשה בכיכר. מבלי לעסוק בתהליכים ערכיים ופוליטיים שמתרחשים במחנה השמאל, נציין רק שהשנה החליטו תנועות הנוער הציוניות מהשמאל לא ליטול חלק בעצרת שתכרוך את החינוך לשותפות וגינוי לאלימות יחד עם מורשתו הפוליטית-מדינית של יצחק רבין. במקום זאת הם קיימו עצרת אחרת שבלבו קריאה א-פוליטית לחדול מאלימות מכל סוג, לפעול שכל תושבי ישראל יקבלו על עצמם את כללי הדמוקרטיה, ולטפח תרבות יהודית של מחלוקת מתוך כבוד.

יש שיטענו כי גם במצב זה אסור ללכת. הם מצביעים על האלימות של התקשורת וההסתה נגדנו; על הצביעות הכרוכה לעתים בקולות התומכים בדמוקרטיה רק בעת שהיא נוחה להם, וחשים שהליכה לכיכר בעת הזו היא תמימות המאפשרת לצד השני להתכסות ב"עלה תאנה" בדמותה של תנועת הנוער בני עקיבא ועוצמתה. לחברים אלו אומר גלויות: אני מכיר אישית את הנפשות המפיקות את העצרת בצד השני. אף כי אנחנו חולקים בצורה עמוקה על הרבה מעמדוניהם, הם אנשים ישרים והגונים, ראשי תנועות נוער ציוניות וערכיות, שאינם עסוקים בהצבת מלכודות לאחריים. היה מי שטען כי בשנה הראשונה לשותפות כזו אין להביא לכיכר חניכים, אלא רק לדרוש לדבר שם בעצמי, מול אלפי חניכיהם ומול עם ישראל, מבלי שהם יקבעו מה אומר ואיך. לא היה צורך לבקש דבר כזה היות שזה מה שהוצע על ידם ומה שבסופו של דבר התקיים.

"את אחי אנוכי מבקש", בלי "אבל". לא הגעתי לכיכר כמתנצל או כמסכן המבקש הכרה. הגעתי כנציגו של ציבור ציוני-דתי שהוא ב"ה עצום בממדיו ובפועלו. הגעתי כנציג של תנועה שאינה זקוקה שאיש ייתן לה הכרה ושאינה זקוקה שיחנכו אותה לעדינות ולמתיונות. אלו צרובים בהארד-דיסק היהודי-לאומי שלנו עוד מימיו של אברהם אבינו שפונה ישר ולא רק צדיק. הגעתי כדי לקרוא לשותפות ולכבוד, ולא לאלימות. לא לאלימות של אנרכיסטים משמאל נגד חיילי צה"ל, לא לאלימות בשפה ובמעש נגד מתיישבים ציונים גיבורים ולא לאלימות המכונה "תג מחיר", הגובה מחיר רק מאתנו.

אני מבקש להודות לכל הרבנים, הבוגרים והתומכים שחיזקו אותי בהחלטה מורכבת זו. אני מודה מאוד גם למי שפנה והביע התנגדות. אני רואה זאת לזכות לפעול בציבור שבו אנשים משתפים בדעותיהם ולפי הצורך מוכנים לחלוק, מתוך כבוד, על החלטות שמתקבלות. בפועל, אני משוכנע כי חובתנו להשמיע את קולנו ברמה, גם בכיכר. איני חושב שראוי שהם יזמינו אותנו בכנות להשמיע את קולנו ואנו נדחה את ידם המושטת. בטוחני כי אם חפצי חיים אנו, אם נאמנים אנו לשליחותנו האלוהית – עלינו ליטול חלק בחידוש השותפות הציונית והיהודית עם זרמים ציוניים אחרים. למענם. למעננו. ובעיקר – למען העם הזה ועתידו בארץ אבותיו.

הרהורים חינוכיים

- א. נדמה כי סוגיה אקטואלית זו מהווה נקודת הזנק טובה לדיון עקרוני: מתי ובאילו נושאים אנו "הולכים יחד" עם קבוצות אחרות בעם? מתי הליכה זו משמעה לגיטימציה לדעות שזרות לנו ומתי מהווה היא תרומה ראויה לאחדות?
- ב. שח לי דני הירשברג, מזכ"ל בני עקיבא, כי פנתה אליו קבוצה של בנות במחאה על הליכתו "לעצרת זיכרון של מי שגירש אותנו מגוש קטיף", מה שכמובן לא היה ולא נברא. נדמה כי רבה הבורות ביחס לעובדות פשוטות, ובהיעדר ידע קשה לגבש עמדות. אילו נושאים היינו רוצים לברר באופן אישי לעצמנו, ברמה העובדתית ולאחר מכן ברמה הערכית? מה ראוי ללמד את תלמידינו למען ידעו את העובדות הפשוטות של אירועי דורנו, גם בנושא זה?
- ג. שאלות השותפות עם הציבור הכללי נדונה כאן ביחס לעצרת אחת, כשהמתנגדים דאגו ממתן לגיטימציה לעמדות שהם חלוקים עליהן. בעוד אילו תחומים מחיינו ראוי להתלבט ביחס לשותפות שלנו? מה הם העקרונות שלאורם יש להכריע בסוגיות אלו?
- ד. מנהיגות פירושה לפעול לפני מצפונך גם כשאתה יודע שיהיה מי שיבקר אותך על כך. היכן אני נדרש לגלות יותר מנהיגות?